

Tokom pandemije došlo je do privremenog poboljšanja u kvaliteti zraka, smanjene su emisije stakleničkih plinova i zabilježen je niži stupanj zagađenja bukom. To nažalost nisu bile jedine ekološke posljedice karantena, pa je tako naglo porasla upotreba jednokratne plastike, budući da je radikalno porasla potražnja za zaštitnom opremom poput maski, rukavica i upotreba dezinficijensa. Restorani su svoju ponudu morali orijentirati na dostave, pa je naglo porasla upotreba jednokratnih plastičnih spremnika za hranu, a češći boravak kod kuće pridonio je značajnom porastu online kupovine, što također zahtjeva upotrebu plastike. Na globalnom tržištu su pale cijene sirove nafte zbog čega je postalo jeftinije proizvoditi novu plastiku umjesto reciklirati postojeću. Firmama koje proizvode recikliranu plastiku toliko su tokom pandemije pali prihodi da se razmišlja o traženju javnih potpora za recikliranje ili zahtjevu za uvođenjem poreza na novu plastiku. Ne poduzimanje nikakvih mjera, sigurno će dovesti do zatvaranja europskih pogona za recikliranje plastike, s obzirom na to da su brojna već tokom epidemije zatvorila svoja vrata. Povijesno niska cijena sirove nafte jednostavno je učinila recikliranu plastiku nekompetitivnom.

Ključni nalazi poput spomenutih odraz su velikog posla koji je pred nama da sagledamo posljedice epidemije u kontekstu okoliša i pratećih europskih politika, smatraju u EEA. Njihov je zaključak kako pandemija dodatno ističe uzročno-posljedični odnos između prirodnih i društvenih sistema: Otpornost društva ovisi o otpornosti ekosustava. EEA naglašava kako je gubitak bioraznolikosti uzrokovan intenziviranjem poljoprivredne aktivnosti učinio češćom pojavu zoonotskih bolesti. Brojne društvene nejednakosti u korelaciji su s ekološkim faktorima poput lošije kvalitete zraka koja ima drugačije ishode u slučaju bolesti COVID-19.

Zanimljivo je u izvještaju Agencije kako su anegdotalne priče o snazi ptičjeg pjeva proljetos u korelaciji sa smanjenjem buke u gradovima, čime su potvrđene brojne studije o tome kako zagađenje bukom ima negativne učinke na prirodni svijet. Zaključeno je kako manje zagađenje bukom - kako u gradovima tako i na selima - ima pozitivan učinak na oporavak populacija ptica. Manja prisutnost ljudi, nudi pticama više zaštite i slobodniji izbor mjesta za gniježđenje. Nova istraživanja usmjerit će se u to kako osigurati zelene oaze u gradovima koje bi pojačale otpornost gradova na nove klimatsko-zdravstvene utjecaje. Agencija smatra da bi stvaranje zelenih oaza u gradovima pridonijelo politikama održivosti. Kada pogledamo emisije stakleničkih plinova, pokazuje se da je karantena smanjila plinove i na europskoj (za sada 7.6 posto, cjeloviti izračuni još ne mogu postojati), ali i na globalnoj razini. Zanimljivo je kako će prisilni pad u cestovnom prijevozu putnika (57 posto) i zračnom prijevozu (62.5 posto), kao i sužavanje proračuna na kraju dovesti do ispunjenja nekih od europskih ekoloških ciljeva - poput onoga da se poveća energetska učinkovitost transportnog sektora

za 20 posto. S padom prometa, značajno je opala i koncentracija čestica NO₂ (dušikovog dioksida) u zraku. Radi se o česticama koje uglavnom emitira cestovni promet (i grijanje stanova, sagorijevanje drva, poljoprivreda, industrija i dr.), a koje imaju promjere PM₁₀ i PM_{2.5}. Podsjetimo da se koronavirus vezuje upravo na te čestice (aerosole) i u posebno zagađenim sredinama dodatno ugrožava organizam. Na primjer grad u kojem je zabilježena velika korelacija PM čestica u atmosferi i eskalaciji bolesti COVID-19 je talijanski Bergamo odakle smo prije pola godine gledali frapantne kadrove u kojima vojska kamionima izvozi leševe iz grada. Budući da ove čestice izazivaju kardiovaskularne i respiratorne bolesti, te da vezuju na sebe i SARS-CoV-2 virus, čini se da se može očekivati povećana smrtnost od bolesti COVID-19 u više zagađenim sredinama. U Italiji je genetički materijal virusa SARS-CoV-2 otkriven na uzorcima PM uzetih iz grada Bergama u sjevernoj Italiji (Setti i sur., 2020.). Iako postoje zabrinutosti da bi onečišćenje zraka moglo prenijeti virus na veće udaljenosti i potaknuti infekciju, u ovoj fazi nije poznato ostaje li virus održiv na česticama onečišćenja. Još jedna talijanska studija pokazala je da budući da dugotrajna izloženost zagađenju zraka, uključujući PM, ozon (O₃) i sumpor-dioksid (SO₂), slabi imunološku obranu gornjih dišnih putova, to bi olakšalo ulazak SARS-CoV-2 u donjih dišnih putova što rezultira infekcijom COVID-19 (Conticini i sur., 2020). iz EEA ipak naglašavaju kako “unutar ovih ranih studija postoji niz značajnih ograničenja te se nalazi moraju tumačiti pažljivo”. Tokom epidemije postalo je jasno i da COVID ne utječe jednako na sve društveno-ekonomske skupine. Nekoliko je faktora moglo povećati ranjivost osoba s niskim socijalno-ekonomskim statusom. Veća je vjerojatnost da će siromašni ljudi će živjeti u nekvalitetnom, prenatrpanom smještaju, u kojem nemaju mogućnost pridržavanja preporuka za socijalno distanciranje. Također je vjerojatnije da će imati poslove koji se ne mogu obavljati od kuće, poput rada u zdravstvu, domovima za njegu, supermarketima, tvornicama, skladištima i javnom prijevozu. Uz to, ljudi s nižim socijalno-ekonomskim statusom teže će podnijeti nestabilne radne uvjete i suočiti se s financijskom neizvjesnošću zbog posljedica COVID-19 na ekonomiju. Takve su osobe pod značajnim pritiskom da nastave raditi čak i kad se razbole, kako bi zaštitile dohodak kućanstva. Osim većeg rizika od prijenosa u takvim uvjetima, kronični stres također slabi imunološki sustav, povećavajući osjetljivost na niz bolesti. Napokon, siromašniji ljudi u urbanim područjima vjerojatno će biti izloženi višim razinama zagađenja zraka i buke, povezanih s respiratornim i kardiovaskularnim bolestima, odnosno hipertenzijom. Svi su ovi čimbenici utječu na povećanje rizika smrtnosti od COVID-19, što sugerira da su ljudi niskog socijalno-ekonomskog statusa u većoj mjeri podložni smrtnosti od COVID-19, stoji u izvještaju EEA. Eventualne slučajne uspjehe ostvarenja cilja od 20 posto održivosti bilo kojeg sektora, trebat

će posebno imati na umu iduće godine kada Europa bude nabrajala područja u kojima je cilj ostvaren. U većini njih, uspjeh neće biti rezultat europskih ekoloških, zdravstvenih ili socio-ekonomskih politika nego prisilno zaustavljanje ekonomije u 2020. To također znači da će svi europski uspjesi biti svedeni na 2020. godinu, dok će u slučaju da nakon pandemije nastavimo s ideologijom "business as usual" već 2021. godina ponovno davati loše rezultate. Izvor: bilten.org